

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

חֶמְדָּה יָמִים HEMDAT YAMIM

פרשת השבוע ויצא תשפ"ב

נצב. על הקשר בין השכנת שכינה וזוית ישרה

הרב יוסף כרמל, ראש כולל 'ארץ חמדה'

בחזונו המופלא של יעקב אבינו בבית אל, מופיעים דבר השם והבטחה:

"וַיֹּאמֶר אֲנִי יְקֹנֶה אֱלֹהִים אֲבִרְהָם אֲבִירְךָ וְאֵלֹהֵי יִצְחָק הָעָרֶץ אֲשֶׁר אָתָּה שֹׁכֵב עָלֶיהָ לְךָ אֶתְנַנָּה וְלְיִרְעָדָה", וכחֶקְדָּמָה מוֹבָאֵת - הַגְדָּרָה: "וְהָיָה יְקֹנֶה נֶצֶב עָלָיו" (בראשית כ"ח ג).

ביטוי מיוחד זה מופיע במקומות רבים המתארים מאורעות מאוד משמעותיים בתנ"ך. להלן מספר דוגמאות נבחרות, מתוך רבות:

- "וַיֵּרָא אֵלָיו יְקֹנֶה... וַיֵּשָׂא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהָיָה שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים נֹצְבִים עָלָיו" (בראשית י"ח א-ב).
- "וְהָיָה אֲנֹכִי נֹצֵב עַל עֵין הַמָּיִם..." (שם כ"ד יג).
- "וַתֵּצֵא אֶחָתָּהּ מִרְחֹק לְדַעַת מַה יַּעֲשֶׂה לָּהּ" (שמות ב' ד, עיינו גם במדרש רבה שם).
- "לֵךְ אֶל פְּרָעָה בְּבִקְרָה הַנֶּה יֵצֵא הַמִּימָה וְנֹצְבָתָה לְקִרְאָתוֹ" (שם ז' טו).
- "וַיֹּאמֶר יְקֹנֶה הֵנָּה מְקוֹם אֵתִי וְנֹצְבָתָה עַל הַצִּוּר... וְהָיָה נֶכֶן לְבָקָר וְעֵלִיתָ בְּבָקָר אֶל הַר סִינִי וְנֹצְבָתָה לִי שָׁם עַל רֹאשׁ הָהָר... וַיֵּרֶד יְקֹנֶה בְּעֵצָה וַיִּתְּנֵצֵב עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְקֹנֶה..." (שם ל"ג כא, ל"ד ב, ה).
- "וַתֵּרָא הָאֵתָּהּ אֶת מֶלֶאכָה יְקֹנֶה נֹצֵב בְּדֶרֶךְ וְחִרְבוֹ שְׁלֹפָה בִּידוֹ" (במדבר כ"ב כג, עיינו שם גם לא, לד, כ"ג יז).
- "אֲנִי הָאֵשֶׁה הַנֹּצְבָתָה עִמָּכָה בְּזֶה לְהַתְפַּלֵּל אֶל יְקֹנֶה" (שמו"א א', כו).
- "וַיִּשְׁמָוּ אֶל עֲמֹד נֹצֵב עָלֵיהֶם וַתְּהִי עַל מֶלֶאכִי שְׁאוּל רוּחַ אֱלֹהִים וַיִּתְנַבְּאוּ גַם הָמָּה" (שם י"ט, כ).
- "מִזְמֹר לְאֶסְפָּר אֱלֹהִים נֹצֵב בַּעֲדַת אֶל בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט" (תהלים פ"ב א).

בכל המקומות הללו המשמעות היא - הופעה ונוכחות של השכינה. בדברינו **לפרשת נצבים וילך תשס"ו** הסברנו את החשיבות שבאחדות, שהיא תנאי להשכנת שכינה.

נעיין עתה בדברי נבואה נוספים המלמדים אותנו אודות תנאי נוסף.

הנביא עמוס מנסה לשכנע את הקב"ה, שלא להגלות את עשרת השבטים, ושלא להרוס את ממלכת ישראל ובירתה שומרון. פעמיים הוא מצליח והקב"ה מבשר לו: "נחם יְקֹנֶה עַל זֹאת גַּם הִיא לֹא תִהְיֶה אֲמָר אֲדֹנִי יְקֹנֶה" (עמוס ז' ו, עיינו גם שם ג).

לעומת זאת בנבואה השלישית המסר הוא איום ונורא, אין מחילה ואין נחמה: "לֹא אוֹסִיף עוֹד עֲבוֹר לֹא: ... וְנִשְׁמָו בְּמוֹת יִשְׁחָק וּמִקֵּדָשִׁי יִשְׂרָאֵל יִחְרְבוּ וְקִמְתִּי עַל בֵּית יִרְבְּעָם בְּחֶרֶב": (שם ח - ט).

מה גרם למידת הדין שתבוא?

התשובה נמצאת בפסוק הפתיחה של נבואה זו: "כֹּה הָרָאִנִי וְהָיָה אֲדֹנִי נֹצֵב עַל חוֹמַת אֲנָד וּבִידוֹ אֲנָד" (שם, ז עיינו גם ט' א).

אנו נחשפים כאן למשמעות נוספת של הביטוי "**נצב**" - עומד בזוית של 90 מעלות. הדרשה של גילוי השכינה היא יושר, ישרה בניגוד לעקמימות ששררה בממלכת ישראל. ספר עמוס רווי בביקורת על שחיתות וקלקולים במובן החברתי. הקב"ה התגלה לאבות כיוון שהיו ישרים. ספר בראשית הוא ספר הישר - ספרם של ישרים (עיינו ע"ז כה ע"א). מכאן זה זכה גם יעקב אבינו לחלומה הנבואי. הקב"ה איננו משכין שכינה במקום שיש בו מרמה וחוסר יושר - במקום שבו אין אנך.

המאבקים הפוליטיים שמזעזעים את החברה בישראל בשנים האחרונות, מלווים גם בחוסר יושר ובטענות המופנות כלפי היריבים מהמפלגות האחרות. סילוף עובדות והצגת מצגי שווא הפכו ללחם חוקנו. בעקבות כך הציבור מאבד את אמונו בפוליטיקאים, ומאבד את אמונו בשופרות התקשורתיים האמורים לדווח דיווח אובייקטיבי על הדעות והמעשים של השותפים לעשייה הציבורית. חוסר אמון זה, כשברקע הסתה בלתי פוסקת וללא כל מעצורים כלפי ה"אחר", עלולים, חס וחלילה, להפעיל את מידת הדין שאחריתה מי יורונה.

אם חפצי חיים אנו, הבה נתאחד ונוסיף יושר.

לע"י	לע"י	לע"י	לע"י	לע"י
מר שמואל וגבי אסתר שמש י"ז בסיוון / כ' באב	מר משה וסרצוג כ' בתשרי תשפ"א	הרב ראובן וחיה לאה אברמן ט' בתשרי תשע"ו / כ' בתשרי תשפ"ב	הרב שלמה מרזל י' באייר תשע"א	לע"י מרת שרה ונגרובסקי בת ר' משה זאב. י' בתמוז תשע"ד
לע"י הרב אשר וגבי סוזן וסרטיל ט"ז בכסלו / אלול תש"ף	לע"י ר' מאיר וגבי שרה ברקפלד (שרה - ט"ז בטבת תש"ף)	לע"י הרב ישראל רוזן י"ג בחשוון תשע"ח	לע"י מר יצחק טרשנסקי כ"ח באדר תשפ"א	לע"י מר מרים שטרן ה' באב תשע"ט
לע"י נועה רבקה בת מלכה ברכה ומשה	לע"י ר' אליהו כרמל וגבי מלכה טויע כרמל ח' באייר תשע"ו / י"א במנחם-אב תשס"ט	לע"י הרב שמואל כהן שבט תשפ"א	לע"י ר' אברהם ומרת גיטה קליין י"ח באייר / ד' באב	לע"י הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד

חֶמְדַּת שְׁנַת הַשְּׁבַע

הרב בצלאל דניאל – ראש תוכנית מורנו מבית 'ארץ חמדה'

נטיעה בשמיטה

כתוב בתורה "שדך לא תזרע, וכרמך לא תזמור". חז"ל (מועד קטן דף ג ע"ב) דורשים שרק המלאכות הללו, המפורשות בפסוק, אסורות מדאורייתא. שאר מלאכות השדה אסורות מדרבנן בלבד. הרמב"ם (הלכות שמיטה פרק א הלכה ד) פוסק שמי שנוטע בשביעית מקבל מכות מרדות. משמע שהנטיעה איננה כלולה באיסורי התורה כמו זריעה וזמירה.

הגמרא במסכת גיטין (דף נג ע"ב) אומרת שאם נטעו בשבת בשוגג, אין צורך לעקור את העץ. לעומת זאת, אם נטעו בשוגג בשמיטה, יש לעקור את העץ וכך לבטל את המלאכה שנעשתה. הגמרא שואלת מדוע מחמירים בשמיטה יותר משבת, שהרי שתייה דאורייתא! משמע שהגמרא מניחה שנטיעה בשמיטה אסורה מן התורה, לכאורה בניגוד לדברי הרמב"ם! ערוך השלחן (סימן יט אות ד) אומר שהנטיעה אסורה מן התורה, כמו כל עבודת קרקע אחרת, על סמך ציווי התורה "שבת שבתון יהיה לארץ". זהו ציווי עשה שהארץ תשבות, ואינו לאו. אין מלקות על עשים, לכן הוא אינו לוקה, אך המלאכה אסורה מן התורה.

הר"ש משנץ (בביאורו למשנה מסכת שביעית ב, ו) אומר שאיסור הנטיעה מבוססת על "שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור". מלאכה זו נמצאת במקום בניינים בין זריעה וזמירה. הזמירה היא חיתוך האילנות בכדי לגרום להם לצמוח יותר. הנטיעה משפיעה על צמיחת העץ הרבה יותר מכך! מבחינה זו, היא הרבה יותר דומה לזריעה. לכן הוא מכריע שהיא אכן אסורה מן התורה, כמו שמשמע בגמרא.

החזון איש ממשיך את הדברים ואומר שגם הרמב"ם אינו חולק על כך. הנטיעה בהכרח חמורה יותר מזמירה, ולכן ודאי שהיא אסורה בשביעית, מדאורייתא. מצד שני, יש כלל שעונשי התורה אינם ניתנים על סמך קל וחומר. אם התורה אומרת במפורש שמעשה מסוים מחייב מלקות, לוקים רק עליו, לא על מעשים אחרים, גם אם לפי הבנתנו המעשה השני חמור יותר. נחלק את הדברים: התורה אוסרת לזמור את העצים בשמיטה, מפני שהזמירה מעודדת את העץ להצמיח ענפים ופירות חדשים. הנטיעה עושה הרבה יותר מכך: היא מייצרת מציאות חדשה בשדה! ודאי שהנטיעה מפרה את "שבת הארץ" הרבה יותר מהזמירה! הקב"ה הורה לנו לדרוש את הקל וחומר הזה, ומצד שני, לא לענוש על סמך הקל וחומר (כפי שמנסחים זאת חז"ל – אין עונשין מן הדין). לכן מחובתנו להכריע שהנטיעה אסורה מן התורה. מצד שני, אין לנו סמכות לענוש עליה. לכן, אומר החזון איש, הרמב"ם כתב שהעונש על הנטיעה זהה לעונש על מלאכות האסורות מדרבנן, אך אין זה אומר שהנטיעה אסורה מדרבנן בלבד.

שבת הלוי חולק על החזון איש. הוא טוען כלפיו שאילו היינו אוסרים מלאכות המעודדות צמיחה יותר מהזמירה, היה מקום לדון על מלאכות רבות אחרות, שיתכן ומשפיעות יותר על העץ! גם החזון איש מודה שיתר המלאכות המעודדות את צמיחת העץ אינן אסורות מן התורה בשביעית. על כרחנו שהתורה באה לקבוע כלל שרק המלאכות המפורשות בה אסורות, ולא מלאכות דומות, מקבילות, או משפיעות יותר.

החזון איש אינו עונה ישירות לטענה זו, אך לכאורה נראה ליישב את דבריו באופן הבא. יש הבדל בין מלאכות רבות המועילות לאילנות, לבין מלאכה המייצרת מציאות חדשה בגינה. קודם לא היה עץ בגינה, ואחר הנטיעה – יש עץ! שאר מלאכות הקרקע משפרות את הצמחים, אך מה משפר יותר – הדישון, או הזמירה? קשה לענות על שאלה זו. לעומת זאת, מהמשמעותי יותר לעץ – הנטיעה או הזמירה? ודאי שהנטיעה, היא הדבר המשמעותי ביותר בחיי העץ! לכן החזון איש אומר שיש הבדל בין השוואת הזמירה ליתר המלאכות הנעשות בעץ, ביניהן קשה להכריע מי היא המרכזית ומי המשנית, לעומת הנטיעה, שהיא ודאי הבסיסית יותר לקיום העץ. לכן ההכרעה ההכרחית היא שהנטיעה אסורה מן התורה, אך אין לוקים עליה.

המהריט"ץ (רבי יום טוב צהלון, מחכמי צפת, שי"ט-שע"ט) דוחה את הקל וחומר עצמו. הוא אומר שיש הבדל תהומי בין זריעה וזמירה לעומת נטיעה. בדרך כלל זורעים תבואה או ירקות, שנהנים מהם כבר באותה שנה. לעומת זאת, מטרת נטיעת עצים היא לייצר מציאות רבת-שנים, ובדרך כלל לא נהנים מהעץ באותה שנה. בהחלט יתכן שהתורה אוסרת לזרוע או לזמור באופן שתגרום להצמחה של פרי שביעית, ואינה אוסרת לשתול עץ שההנאה ממנו לא תהיה בשנת השמיטה. המנחת חינוך מסביר מדוע הנטיעה שונה מהזריעה. הזריעה מייצרת דבר חדש. אדם מכניס זרע, ובמקומו יוצא צמח. הנטיעה, לעומת זאת, איננה מחדשת דבר בצמח. היא מחדשת את הימצאות הצמח בשדה, וסביר שהימצאותו שם תשפר את הצמח. אך הצמח אינו צמח חדש. לכן המנחת חינוך אומר שמי שזרע זרע של עץ חייב מלקות, שכן הוא עבר על "לא תזרע". אך אם הוא שותל עץ, לא עבר בכך על איסור תורה. הראי"ה קוק פוסק כדבריו. על כך החזון איש חולק, הפעם מן הצד השני: זרע העצים שונה מהותית מזרע של תבואה או ירק. בדרך כלל חקלאים אינם זורעים זרעי עצים. לא לוקים על מעשה החורג מהנורמה החקלאית.

לסיכום הדברים:

הרמב"ם אומר שהנוטע בשביעית חייב מכות מרדות (כמי שעבר על איסור דרבנן). בגמרא במסכת גיטין (נג) משמע שנטיעה בשביעית אסורה מן התורה. ישנה מחלוקת מהו האיסור: כחלק מאיסור "לא תזרע": על כך אומרים המנחת חינוך והראי"ה קוק שאיסור זריעה הוא טמינת זרע בקרקע לייצר צמח חדש, לא שתילה של צמח קיים (והחזון איש דוחה את הנפקא מינה שהמנחת חינוך מציע לזריעת זרע עץ). כחלק מאיסור "לא תזמור": החזון איש, בעקבות הר"ש משאנץ, מציע לדרוש קל וחומר מאיסור זמירה (וכך מבאר מדוע אין לוקים על כך, שכן "אין עונשים מן הדין"). שבת הלוי דוחה את הדברים, שכן חז"ל קבעו שאין ללמוד מלאכות חדשות מאיסורי זריעה וזמירה.

כחלק מהחיוב הכולל של "שנת שבתון יהיה לארץ": כך מבאר ערוך השלחן. לכן הנטיעה אסורה מן התורה, אך כלאו הבא מכלל עשה, כחלק מהקיום הכללי של ה"שבתון".

הלכה פסוקה

תקצירים מתוך פסקי דין - רשת בתי הדין 'ארץ חמדה גזית'

עורך: הרב הדיין עקיבא כהנא, חוקר במכון משפט והלכה בישראל

עבודת שיפוצים שלא הושלמה

'ארץ חמדה גזית' ירושלים / מנחם אב תשפ"א / תיק 79058

דיינים: הרב דורון אלון, הרב איתן וגנר, הרב אבישי קולין

המקרה בקצרה: התובע רצה לשפץ את ביתו, הקבלן שהוזמן הגיש הצעת מחיר על סך 25,000 ₪, אך לא הוסכם בין הצדדים מה תכלול עבודת השיפוץ. הסכום שולם במלואו, עיקר העבודות נגעו להפיכת חדר שינה לחדר עבודה, הריסת חדר ארונות, והעברת ארון חשמל, ועוד עבודות קטנות. לאחר שהתובע התרשם שהנתבע אינו יכול לבצע חלק מהעבודה, הוא החליט לתת לו עבודה חלופית – בניית גדר. בתחילה הנתבע הסכים אך לבסוף חזר בו. לטענת התובע העבודות שבוצעו בסופו של דבר שוות לכל היותר 10,000 ₪ ולכן הוא תובע את היתרה בסך 15,000 ₪. הנתבע איננו זוכר מה היה כלול בעבודה, אך לטענתו היא נעשתה לשביעות רצון התובע, והסיבה שהתובע תובע אותו, היא רק משום שהוא חש שהיה יכול לעשות עבודות אלו בעצמו.

פסק הדין בקצרה: על הנתבע לשלם לתובע 9000 ₪ כהחזר עבור עבודות שלא ביצע, פסק הדין נקבע על דרך פשרה הקרובה לדין.

נימוקים בקצרה:

א. הגדרת המצב המשפטי והגדרת העבודות שנכללו בהסכם הקבלנות

במקרה שלנו מדובר על קבלנות, שבה הנתבע היה צריך להגיע לתוצאה מסוימת תמורת התשלום של התובע (רמ"א שלג, ה; הרב עדו רכניץ, חוקי התורה: קבלנות, אתר דין תורה), כעת נשאלת השאלה מה היה כלול בעבודות שהנתבע התחייב לעשות. התובע טען שההסכם כלל הזזת ארון חשמל, וכראייה הביא גם את דברי האדריכלית, לעומת זאת הנתבע טוען שהוא לא זוכר כלום, בית הדין התרשם מעיון בתוכניות השיפוץ, שהזזת ארון החשמל עלתה בשלב הצעת המחיר, ולכן מסתבר שהיא נכללה בהצעת המחיר.

ב. מזמין שחזר בו מהסכם קבלנות

התובע חזר בו מחלק מההסכם השיפוץ, לטענתו דבר זה נעשה בגלל חוסר יכולתו של הקבלן לבצע חלק מהעבודה. אלא שהתובע לא עמד בתנאים שההלכה דורשת כדי לסלק קבלן, ולכן דינו כאדם שסילק קבלן שלא לפי ההסכם. במקרה זה פסק הרמ"א (חוי"מ שלג, ד): "ובעל הבית החוזר בו, דינו כקבלן שידו על התחתונה", כלומר, שהוא יצטרך לשלם את מה שבוצע, או את העלות הכוללת בניכוי עלות ההשלמה – הגבוה מביניהם. בנוסף גם אם הקבלן מצא עבודה אחרת כתב נתיבות המשפט (שם ס"ק ז) שאין מנכים לו מהתשלום שהובטח לו, משום שכקבלן הוא יכול לשלב בין העבודות. בניגוד לדעתו, יש שסברו שגם בקבלן מנכים לו משכרו אם מצא עבודה אחרת במקום זו שהופסקה. בכל מקרה גם לדעת נתיבות המשפט מותר לבעל הבית לתת לקבלן עבודה אחרת על חשבון שכרו. ולכן התובע היה רשאי לתת לנתבע עבודות אחרות על חשבון השכר ששולם לו.

ג. משמעות ההסכמה לבניית הגדר

בין הצדדים הוסכם על בניית גדר במקום חלק מהעבודה המקורית, אך בפועל הדבר לא בוצע. שווי עבודת בניית הגדר הוא רק כ-7,000 ₪, ולא כ-15,000 ₪ כפי שנתן לטענת התובע להשלמת העבודה. מהדיון עלה שהתובע הסכים לוותר על ההפרש בין שווי העבודה עליה הסכים לוותר לבין שווי בניית הגדר. כעת השאלה אם הוא רשאי לחזור בו. בגמרא (סנהדרין ו ע"א) נאמר שמחילה אינה צריכה מעשה קניין, כך גם נפסק בשולחן ערוך (חוי"מ יב, ח). אלא שאדם שהסכים לתבוע מחוץ לבית הדין סכום נמוך, אינו נחשב כמי שמחל על מה שמגיע לו, והוא יכול לתבוע בבית הדין סכום גבוה יותר (מנחת פתים יז, יב). בכל מקרה המחילה על הפרש, היתה רק על דעת זה שהנתבע יבנה את הגדר, והדבר לא קרה. לכן המחילה אינה תקפה.

כעת עלתה השאלה האם עצם הסכמת הנתבע לבנות את הגדר מהווה הודאה על כך שהוא חייב את הכסף לתובע, כיון שהוא טוען בפני בית הדין שהוא הסכים לכך רק 'לפנים משורת הדין'. דברים אלו של הנתבע מוגדרים כ'אמתלא', שלפי רוב הדעות, אינה מתקבלת ביחס לחוב ממוני (קצות החושן פ, א, ועוד פוסקים) אלא אם כן יש לאמתלא ביסוס עובדתי (שולחן ערוך חוי"מ מז, א ועוד).

כיון שהדברים לא היו ברורים לחלוטין, ובנוסף התובע שילם כבר את כל הכסף, דבר שגם הפך את הנתבע למוחזק, וגם היווה ראיה מסוימת לכך שהעבודה הושלמה, הרי שכפשרה בית הדין חייב את הנתבע לשלם לתובע 9,000 ₪.

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

מתפללים לרפואתם השלימה של:

טל שאול בן יפה
גדעון בן רחל
רבקה רינה בת גרונה נתנה
יוסף חיללי בן רחל

ניר רפאל בן רחל ברכה
חנן הראל הכהן בן דבורה
מאירה בת אסתר
אילנה בת עליה
נהוראי בן רבקה נמיר
בתוך שאר חולי עם ישראל

ישראל בן רבקה
אריה יצחק בן גאולה מרים
נטע בת מלכה
חוה ראנלה בת פיילא

שׁו"ת במראה הבזק

(מתוך ח"ה)

Vienna, Austria

וינה, אוסטריה
אדר תשס"ב

החלפת תורנות שמירה בשבת עם מי שאינו שומר מצוות

שאלה

אדם שנקבעה לו תורנות בשבת, האם רשאי להחליפה עם שאינו שומר מצוות?

תשובה

יש אומרים¹ שאין להחליף תורנות שבת עם שאינו שומר מצוות, וכן ראוי לנהוג².

- ¹ "שמירת שבת כהלכתה" (פרק לב הערה קכה) "ושמעתי מהגרש"ז אורבך דנראה דעדיף טפי לעשות מלאכה ע"י שומר מצוות שכוונתו למצווה, כי ע"י עבריו... הו"ל כנתכוון לבשר חזיר ועלה בידו בשר טלה (קידושין לב ע"א תו' ד"ה דמחיל) ... וייתכן שהשבת אינה נדחית אלא אם כוונתו להצלה" וכו', עיין שם וראה עוד שם (פרק מ סע' כג).
אמנם נראה, שכל מי שעוסק בריפוי (או באבטחה), אעפ"י שאינו חש לשבת, כוונתו לעשייה שהיא מצוה, ואינו דומה למי שנתכוון לעבירה ועלה בידו היתר או אפילו מצוה שלא כיון אליה.
- ² ויש אומרים שיש מקום להתיר, ואינו עובר על "לפני עיוור", במיוחד אם הפעילות תחסוך מעשי-עבירה, כגון שיודע שאותו יהודי אם לא יהיה בתורנות יהיה מעורב בחילול שבת גדול יותר.
וגם לשיטה המתירה להחליף צריך זהירות גדולה שלא יוצר חילול השם, וזה דבר שקשה מאוד להעריכו מראש, ראה "אגרות משה" (או"ח ח"ד ס' עט), וראה גם בס' "קשרי מלחמה" (עמ' 83).

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,

הרב משה ארנרייך הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

חברי הועדה המייעצת:
הרב זלמן נחמיה גולדברג
הרב נחום אליעזר רבינוביץ
הרב ישראל רוזן

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

לע"נ שלמה דוד בן זלמן ושרה אבנית ז"ל נלב"ע סיון תשע"ט	לע"נ רבי יעקב ז"ל בן אברהם ועיישה וחנה בת יעיש ושמחה סבג	לע"נ גב' לורין הופמן ז"ל	לע"נ חיים משה בן קוקה יהודית כהן ז"ל נלב"ע ז' בתשרי תשע"ה	לע"נ סוזי בת עליזה כהן ז"ל נלב"ע כ"ד בחשוון תשע"ח
לע"נ הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד				

הספר משטר ומדינה בישראל על פי התורה (4 כרכים) מאת הרב נפתלי בר אילן,
יצא לאור בעריכה חדשה בהוצאת מכון "ארץ חמדה"

הספר מתמודד עם אתגרי השעה הניצבים בפני המדינה היהודית העצמאית ע"י ניתוח ובירור מקיפים במקורות.
בין הנושאים הנדונים - משטר דמוקרטי ומלוכני, שלטון החוק, הפרדת רשויות, ביקורת שיפוטית, טוהר השלטון,
מדיניות פיסקלית ומוניטרית, שירותי רווחה, סל תרופות, איכות הסביבה, משפט בינלאומי, אמנת ג'נבה,
כבוד האדם וחירותו, פיתוח האישיות, זכויות אזרח ועוד ועוד.

זכה בפרס הרב קוק ובפרס הרב ישראלי של מכון ארץ חמדה.

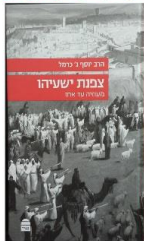

חדש - "צפנת ישעיהו" מאת הרב יוסף כרמל

הנביא ישעיהו פעל באחת מהתקופות הסוערות והדרמטיות ביותר בחיי האומה הישראלית, תקופה של ציפייה למשיח שנשברה ברעש אדמה נורא, וחוללה גם מהפך רוחני ופוליטי. האור בקצה המנהרה הפציע שוב רק בימיו של חזקיהו.

צפנת ישעיהו: מעזיה עד אחז מפגיש אותנו עם שלושה מלכים שעמדו בצומת היסטורי זה בתולדות עמנו: עזיה, המלך שדרש את האלוהים אך לקה בצרעת בעקבות חטאו; יותם, המלך הצדיק ביותר בתולדות עמנו; ואחז, המלך אשר הכיר בקב"ה אבל לא האמין בהשגחתו.

בביאורו לנבואות ישעיהו, נצמד הרב כרמל, לדברי חכמינו וגדולי הראשונים, ומציע דרך מרתקת ללימוד תנ"ך בעקבות חז"ל. קריאה זו מבהירה את התכנית האלוהית ומבררת סוגיות עקרוניות באמונה. צפנת ישעיהו מגלה לקורא את משמעות הנבואות לדורו של הנביא ואת הרלוונטיות שלהן לדורנו.

לרכישה